

EUROOPA ANDMEKAITSEINSPEKTOR

Euroopa andmekaitseinspektori arvamuse kokkuvõte seadusandlike meetmete pakme kohta, millega reformitakse Eurojusti ja asutatakse Euroopa Prokuratuur

(Arvamuse täistekst (inglise, prantsuse ja saksa keeles) on Euroopa andmekaitseinspektori veebilehel www.edps.europa.eu)

(2014/C 244/08)

A. SISSEJUHATUS

A.1. Arvamuse kontekst

17. juulil 2013 võttis komisjon vastu seadusandlike meetmete pakme, millega asutati Euroopa Prokuratuur ja reformiti Eurojusti. Kõnealune pake hõlmab järgmist:
 - komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa Prokuratuuri asutamine ja Eurojusti reformimine liidu finantshuvide paremaks kaitsmiseks”⁽¹⁾ (edaspidi „Euroopa Prokuratuuri ja Eurojusti käsitlev teatis”);
 - ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Liidu Kriminaalõigusalase Koostöö Ameti (Eurojust) kohta⁽²⁾ (edaspidi „Eurojusti käsitlev ettepanek”);
 - ettepanek võtta vastu nõukogu määrus Euroopa Prokuratuuri asutamise kohta⁽³⁾ (edaspidi „Euroopa Prokuratuuri käsitlev ettepanek”) ja
 - komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa Prokuratuuri asutamise etapiviisiline ettevalmistamine: OLAFi juhtimise parandamine ja juurdlustega seotud menetlustagatiste tugevdamine”⁽⁴⁾ (edaspidi „OLAFi käsitlev teatis”).
- Enne pakme vastuvõtmist anti Euroopa andmekaitseinspektorile võimalus esitada mitteametlikke märkusi. Euroopa andmekaitseinspektoril on hea meel selle üle, et komisjon on mõnda kõnealust märkust arvesse võtnud.
- Ühtlasi tunneb Euroopa andmekaitseinspektor heameelt asjaolu üle, et komisjon temaga konsulteeris ning et viide kõnealusele konsulteerimisele on lisatud mõlema ettepaneku preambulisse.

A.2. Pakme eesmärk

- Eurojusti reformimise ja Euroopa Prokuratuuri asutamise eesmärk on võidelda pettuste vastu, suurendada süüdistuse esitamise valdkonnas ELi tasandil aruandekohustust ning tugevdada uurimisega seotud isikute kaitset⁽⁵⁾.
- Eurojusti käsitlev ettepanek põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklil 85 ja selle eesmärgid on järgmised:
 - suurendada Eurojusti tulemuslikkust, uuendades selle juhtimisstruktuuri;
 - tõhustada Eurojusti tegevust, määratledes ühetaoliselt liikmesriikide staatuse ja volitused;
 - kaasata Euroopa Parlament ja riikide parlamendid Eurojusti tegevuse hindamisse kooskõlas Lissaboni lepinguga;

⁽¹⁾ COM(2013) 532 (final).

⁽²⁾ COM(2013) 535 (final).

⁽³⁾ COM(2013) 534 (final).

⁽⁴⁾ COM(2013) 533 (final).

⁽⁵⁾ Euroopa Prokuratuuri ja Eurojusti käsitleva teatise punkt 1.

- viia Eurojusti õigusraamistik kooskõlla ühise lähenemisviisiga, võttes samal ajal igati arvesse Eurojusti erilist rolli käimasolevate kriminaaluurimiste koordineerimisel;
 - tagada tõhus koostöö Eurojusti ja Euroopa Prokuratuuri vahel pärast viimase loomist.
6. Euroopa Prokuratuuri käsitlev ettepanek põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklil 86 ja selle eesmärgid on eeskätt järgmised:
- tugevdada liidu finantshuvide kaitset, arendada edasi õigusvaldkonda ja suurendada ELi ettevõtjate ja kodanike usaldust liidu institutsioonide vastu ning austada samal ajal kõiki Euroopa Liidu põhiõiguste hartas (edaspidi „põhiõiguste harta”) sätestatud põhiõigusi;
 - luua sidus liidu finantshuve kahjustavate kuritegude uurimise ja nende eest süüdistuse esitamise Euroopa süsteem;
 - tagada ELi finantshuve kahjustavate kuritegude tõhusam ja tulemuslikum uurimine ning nende eest süüdistuse esitamine;
 - esitada rohkem süüdistusi, mille tulemusel võetakse süüdlasi rohkem vastutusele ja saadakse rohkem tagasi pettuse teel saadud liidu rahalisi vahendeid;
 - tagada tihe koostöö ja tõhus teabevahetus Euroopa ja liikmesriikide pädevate ametiasutuste vahel;
 - tugevdada liidu finantshuve kahjustavate kuritegude toimepaneku tõkestamist.
7. Mõlemad ettepanekud on andmekaitse seisukohast väga olulised, sest isikuandmete töötlemine moodustab praegu osa Eurojusti põhitegevusest ja edaspidi osa Euroopa Prokuratuuri põhitegevusest.

A.3. Arvamuse eesmärk

8. Käesolevas arvamuses keskendutakse nendele Eurojusti õigusraamistiku muudatustele, mis on andmekaitse seisukohast kõige tähtsamad. Samuti esitatakse siin soovitusi olemasolevate sätetega sarnaste sätete kohta, mille eesmärk on veelgi tugevdada Eurojusti suhtes kohaldatavat andmekaitse korda.
9. Seoses Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepanekuga soovib Euroopa andmekaitseinspektor märkida, et andmekaitse seisukohast põhineb kõnealune ettepanek suurel määral Eurojusti käsitleval ettepanekul. Seepärast analüüsitakse arvamuses kõnealust ettepanekut koos Eurojusti käsitleva ettepanekuga, osutades vajaduse korral ka teatavatele iseärasustele. Euroopa andmekaitseinspektor soovib rõhutada, et kõnealune analüüs piirdub andmekaitseküsimustega. Selle raames ei hinnata seda, kas Euroopa Prokuratuuri käsitlevas ettepanekus sisalduvad sätted on kooskõlas muude põhiõigustega⁽¹⁾.

D. JÄRELDUSED

122. Euroopa andmekaitseinspektor kiidab Eurojusti ja Euroopa Prokuratuuri käsitlevates ettepanekutes sisalduvad andmekaitse sätted üldjoontes heaks, sest isikuandmete töötlemine moodustab praegu osa Eurojusti põhitegevusest ja edaspidi osa Euroopa Prokuratuuri põhitegevusest. Määrus (EÜ) nr 45/2001 on õige lähtepunkt mõlema ettepaneku jaoks, millega on ette nähtud andmekaitse-eeskirjade järjepidev ja ühetasoline kohaldamine kõikide ELi organite suhtes, võttes samal ajal arvesse kriminaalasjades tehtava politsei- ja õigusala se koostöö eripärasid.
123. Kuna Eurojusti ja Euroopa Prokuratuuri tegevust ei saa samastada tõelise õiguskaitsealase tegevusega, peaks kõnealustes organites toimuva isikuandmete töötlemise üle teostama järelevalvet sõltumatu järelevalveasutus. Võttes arvesse põhimõtet, mille kohaselt järelevalve peaks järgnema vastutava töötleja tegevusele, peaks mõni ELi asutus tagama järelevalve Eurojusti ja Euroopa Prokuratuuri üle, kes on vastutavatest töötlejatest ELi organid. Sellega seoses on loogiline ja järjepidev, et seda rolli peaks täitma Euroopa Andmekaitseinspektor – ELi sõltumatu asutus, mis on loodud järelevalve teostamiseks kõikide ELi institutsioonide ja organite üle.

⁽¹⁾ Seoses muude põhiõiguste analüüsiga vt eelkõige Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti (FRA) arvamus Euroopa Prokuratuuri asutamist käsitleva ettepaneku kohta, Viin, 4. veebruar 2014, kättesaadav FRA veebilehel <http://fra.europa.eu/en>.

124. Kuna suur osa Eurojusti ja Euroopa Prokuratuuri töödeldavatest andmetest on pärit liikmesriikidelt, on peale selle vaja ette näha riiklike andmekaitseasutuste kaasamine tiheda koostöö kaudu Euroopa andmekaitseinspektoriga, et tagada kõikehõlmav järelevalve nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil. ELi tasandil nõuab sõltumatu ja tõhusa järelevalve põhimõtte aga Euroopa andmekaitseinspektori täielikku ja ainuvastutust, mille üle teostab kontrolli Euroopa Liidu Kohus.
125. On aga mitu üld- ja erisätet, mida tuleks parandada või täiustada. Võttes arvesse ettepanekute tähtsust andmekaitse jaoks, on Euroopa andmekaitseinspektor seepärast koostanud mitu soovitusi, mille eesmärk on tagada, et ettepanekutega saavutatakse Eurojustis ja Euroopa Prokuratuuris isikuandmete kõikehõlmava ja tõhusa kaitse vajalik tase.
126. Euroopa andmekaitseinspektor soovib järgmist:
- näha Eurojusti käsitlevas ettepanekus ette operatiivsete andmete (juhtumiga seotud andmete) ja haldusandmete (muude kui juhtumiga seotud andmete) selge põhimõtteline eristamine ning sõnastada kooskõlas kõnealuste määratlustega uuesti Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 27 lõige 5;
 - määratleda Eurojusti ja Euroopa Prokuratuuri käsitlevates ettepanekutes järgmised terminid: pädevad asutused, liidu organid, kolmandad riigid, rahvusvahelised organisatsioonid, eraettevõtjad ja eraisikud;
 - määratleda selgelt ja täpselt Euroopa Prokuratuuri pädevusvaldkonnad;
 - selgitada, kas isikuandmeid võib töödelda kohtuasjade süsteemiga mitte hõlmatud toimikutes;
 - asendada Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artikli 22 lõikes 6 sõnastus „juhtumiga seotud isikuandmed” sõnastusega „operatiivsed isikuandmed”, et tagada järjepidevus Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artikli 2 punktis e esitatud mõistetega;
 - selgitada Eurojusti ja Euroopa Prokuratuuri käsitlevates ettepanekutes isikuandmete töötlemise eesmärk seoses registri, ajutiste tööfailide ja vajaduse korral kõikide muude failidega, mis sisaldavad selliseid operatiivseid andmeid, mille hulka kuuluvad isikuandmed;
 - jätta Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 24 lõike 2 punktist c ja Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artikli 22 lõike 2 punktist c välja säte, mille kohaselt kohtuasjade haldamise süsteem hõlustab järelevalvet õiguspärasuse ja andmekaitse-eeskirjade järgimise üle, ning nimetada seda eraldi lõikes;
 - selgitada andmekategooria „tollid identifitseerimisnumbrid ja maksukohustuslasena registreerimise numbrid” kaasamise põhjuseid või jätta see 2. lisast välja;
 - lisada Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artikli 37 lõikesse 3, et andmekaitseametnikku teavitatakse konkreetsetest asjaoludest, mis põhjendavad kõnealuste isikuandmete töötlemise vajalikkust, ning sätestada Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 27 lõikes 3 ja Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artikli 37 lõikes 3, et selline põhjendus peab olema nõuetekohaselt dokumenteeritud;
 - lisada Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 27 lõigete 3 ja 4 viimasesse lausesse ning Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artikli 37 lõike 4 viimasesse lausesse ka alla 18-aastased isikud;
 - jätta välja Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 28 lõige 4 ja Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artikli 38 lõige 4, sest kohustust andmed läbi vaadata on juba nimetatud muus lõikes ning andmed peab läbi vaatama vastutav töötleja (st Eurojust või Euroopa Prokuratuur), mitte Euroopa andmekaitseinspektor;

- lisada Eurojusti käsitleva ettepaneku artiklisse 28 ja Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artiklisse 38 lõige, millega nähakse ette andmete jätkuv säilitamine järgmistes olukordades:
 - kui see on vajalik kaitset vajava andmesubjekti huvide kaitsmiseks;
 - kui andmesubjekt on vaidlustanud nende täpsuse, sellise ajavahemiku jooksul, mis võimaldab vastutaval töötajal kontrollida andmete täpsust;
 - kui isikuandmeid tuleb säilitada tõendina kasutamise eesmärgil;
 - kui andmesubjekt on vastu andmete kustutamisele ja taotleb selle asemel nende kasutamise piiramist,
- lisada Eurojusti käsitlevasse ettepanekusse erisäte, milles loetletakse kõik Eurojustis töödeldava teabe allikad;
- muuta Eurojusti käsitleva ettepaneku artiklit 31 tagamaks, et andmekaitseametniku nimetab ametisse kolleegium;
- asendada Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 31 lõike 2 ja Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artikli 41 lõike 2 sõnastus „Määruse (EÜ) nr 45/2001 artiklis 24 sätestatud kohustuste täitmisel” sõnastusega „Lisaks määruse (EÜ) nr 45/2001 artiklis 24 sätestatud kohustustele”;
- sätestada Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 31 lõikes 3 ja Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artikli 41 lõikes 3, et andmekaitseametniku büroo töötajatel on oma ülesannete täitmisel juurdepääs kõikidele Eurojustis töödeldavatele andmetele ja kõikidele Eurojusti ruumidele, ning lisada, et kõnealune juurdepääs võimaldatakse igal ajal ja ilma eelneva taotluseta;
- lisada Eurojusti käsitleva ettepaneku artiklisse 31 ja Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artiklisse 41 ülesanne pidada registrit selliste juhtumite kohta, mis mõjutavad nii Eurojustis töödeldavaid operatiivseid kui ka halduslikku laadi isikuandmeid;
- jätta välja Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 32 lõige 4 ja Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artikli 42 lõige 4, sest kõnealuseid sätteid on juba käsitletud Eurojusti ja Euroopa Prokuratuuri suhtes kohaldatava määruse (EÜ) nr 45/2001 artiklis 20;
- jätta välja Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 32 lõike 6 teine lause, milles on nimetatud tähtaega, sest see on Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 32 lõiget 2 arvestades üleliigne;
- jätta välja Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 32 lõige 7 ja Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artikli 42 lõige 4, sest need on määrust (EÜ) nr 45/2001 arvestades üleliigsed;
- lisada Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 33 ja Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artikli 43 pealkirja sõnad „käsitlevad üksikasjad”;
- sätestada Eurojusti käsitleva ettepaneku artiklis 33 ELi organite esitatud andmete parandamise, kustutamise või piiramise eeskirjad;
- asendada Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 34 lõike 1 ja Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artikli 44 lõike 1 praegune sõnastus järgmisega: „Eurojust töötleb isikuandmeid selliselt, et töötlemise allikat on alati võimalik kindlaks teha”;
- eraldada Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 34 lõike 3 ja Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artikli 44 lõike 2 kaks lauset eraldi lõikudeks, sest need käsitlevad erinevaid teemasid;

- muuta Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 34 lõike 3 ja Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artikli 44 lõike 3 esimest lauset, et selgitada vastutusalasid;
- sõnastada uuesti Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 36 lõike 1 ja Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artikli 46 lõike 1 viimane lause tagamaks, et Euroopa andmekaitseinspektor võtab riiklike järelevalveasutuste arvamust igati arvesse;
- lisada Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 38 lõike 1 lõpus sõnade „rahvusvaheliste organisatsioonidega” ja „Rahvusvahelise Kriminaalpolitsei Organisatsiooniga (Interpol)” vahele sõna „sealhulgas” ning asendada Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 40 lõikes 1 sõnad „rahvusvaheliste organisatsioonide või Interpoli” sõnadega „rahvusvaheliste organisatsioonide, sealhulgas Interpoli” ja artikli 45 lõikes 2 sõnad „rahvusvaheliste organisatsioonidele või Interpolile” sõnadega „rahvusvaheliste organisatsioonidele, sealhulgas Interpolile”.
- kõrvaldada võimalus, et Eurojust võib eeldada liikmesriikide loa olemasolu, jättes välja Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 38 lõike 4 punkti a ning lisades Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 38 lõike 4 teise lausesse nõude, et nõusolek tuleb anda „enne edastamist”;
- lisada Eurojusti käsitleva ettepaneku artiklisse 38 lõige, millega nõutakse, et andmeid tohib edastada üksnes siis, kui vastuvõtja kohustub kasutama andmeid ainult sel eesmärgil, milleks need edastati;
- lisada Eurojusti käsitleva ettepaneku artiklisse 38 lõige, millega nõutakse, et kooskõlas Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 31 lõike 2 punktiga a peab Eurojust üksikasjalikku arvestust nii isikuandmete edastamise kui ka selle põhjuste kohta. Sama soovitus kehtib Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artikli 56 kohta;
- muuta selgemaks Eurojusti käsitleva ettepaneku V peatüki II jao ning Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku VIII peatüki 2. jao pealkiri („Suhted partneritega”);
- täpsustada Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 40 lõikes 5, et Eurojust jagab teavet kooskõlas Eurojustile teavet esitanud liikmesriigi, liidu organi, kolmanda riigi või rahvusvahelise organisatsiooni otsusega;
- lisada ettepanekute mõnda põhjendusse Eurojusti ja Euroopa Prokuratuuri vahelise automaatse ja süsteemse teabevahetuse vajalikkuse põhjendus;
- viia artikli 42 lõige 1 üle artiklisse 39, mis käsitleb koostööd Euroopa õigusala koostöö võrgustiku ja ELi muude võrgustikega, mis on seotud õigusala koostööga kriminaalasjades;
- jätta Eurojusti käsitleva ettepaneku artiklist 43 välja viide artikli 38 lõikele 1 ja loendada selle asemel üksused, kellega Eurojust võib töösuhted luua (kolmandad riigid ja rahvusvahelised organisatsioonid);
- täpsustada Eurojusti käsitleva ettepaneku artiklis 43, et asjaomane artikkel ei piira Eurojusti käsitleva ettepaneku IV jaos sätestatud tingimusi isikuandmete edastamiseks kolmandatele riikidele ja rahvusvaheliste organisatsioonidele;
- lisada Eurojusti käsitleva ettepaneku artiklisse 44, et kõnealuse artikli kohaldamine ei piira artikleid 40–42;
- lisada Eurojusti käsitleva ettepaneku artiklisse 44 ja Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artiklisse 61 Eurojusti / Euroopa Prokuratuuri kohustus avaldada oma veebilehel korrapäraselt ajakohastatavat loetelu ELi institutsioonidest ja organitest, kellega nad teavet jagavad;

- jätta Eurojusti käsitleva ettepaneku artiklist 45 ja Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artiklist 61 välja viide direktiivile 95/46/EÜ ning lisada ettepanekutesse kriteeriumid ja menetlus, mida komisjon peab piisava kaitse otsuse vastuvõtmiseks järgima;
- lisada Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 45 lõike 1 lõpuossa ja Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artikli 61 lõike 1 lõpuossa, et Euroopa andmekaitseinspektoriga tuleb õigel ajal konsulteerida ELi ja kolmanda riigi või rahvusvahelise organisatsiooni vahel sõlmitava mis tahes kokkuleppe üle peetavate läbirääkimiste käigus ning eelkõige enne läbirääkimisvolituste vastuvõtmist, aga ka enne kokkuleppe lõplikku vormistamist;
- lisada Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 45 lõikesse 1 ja Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artikli 61 lõikesse 1 üleminekuklausel seoses Eurojusti-poolset isikuandmete edastamist reguleerivate kehtivate koostöölepingutega, nähes sellega ette kõnealuste lepingute läbivaatamise hiljemalt kahe aasta jooksul pärast Eurojusti käsitleva ettepaneku jõustumist, et tagada nende kooskõla Eurojusti käsitleva ettepaneku nõuetega;
- lisada Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 45 lõikesse 1 ja Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artikli 61 lõikesse 1 Eurojusti ja Euroopa Prokuratuuri kohustus avaldada oma veebilehel korrapäraselt ajakohastatav loetelu oma rahvusvahelistest kokkulepetest ja koostöölepingutest kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega;
- lisada Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 45 lõikesse 2 ja Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artikli 61 lõikesse 2 sõnaselge täpsustus, et erandeid kohaldatakse juhusliku edastamise, mitte sagedase, suuremahulise või struktuurse edastamise (korduva edastamise) suhtes;
- jätta välja Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 45 lõike 2 punkt a / Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artikli 61 lõike 2 punkt a ning nimetada selle asemel esimese erandina Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 45 lõike 2 punkti c / Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artikli 61 lõike 2 punkti c;
- muuta Eurojusti käsitleva ettepaneku artikli 45 lõiget 3 ja Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artikli 61 lõiget 3;
- sätestada Eurojusti käsitleva ettepaneku artiklis 45 ja Euroopa Prokuratuuri käsitleva ettepaneku artiklis 61, et igasugune eranditel põhinev edastamine peab olema konkreetselt dokumenteeritud.

Brüssel, 5. märts 2014

Euroopa andmekaitseinspektori asetäitja

Giovanni BUTTARELLI
